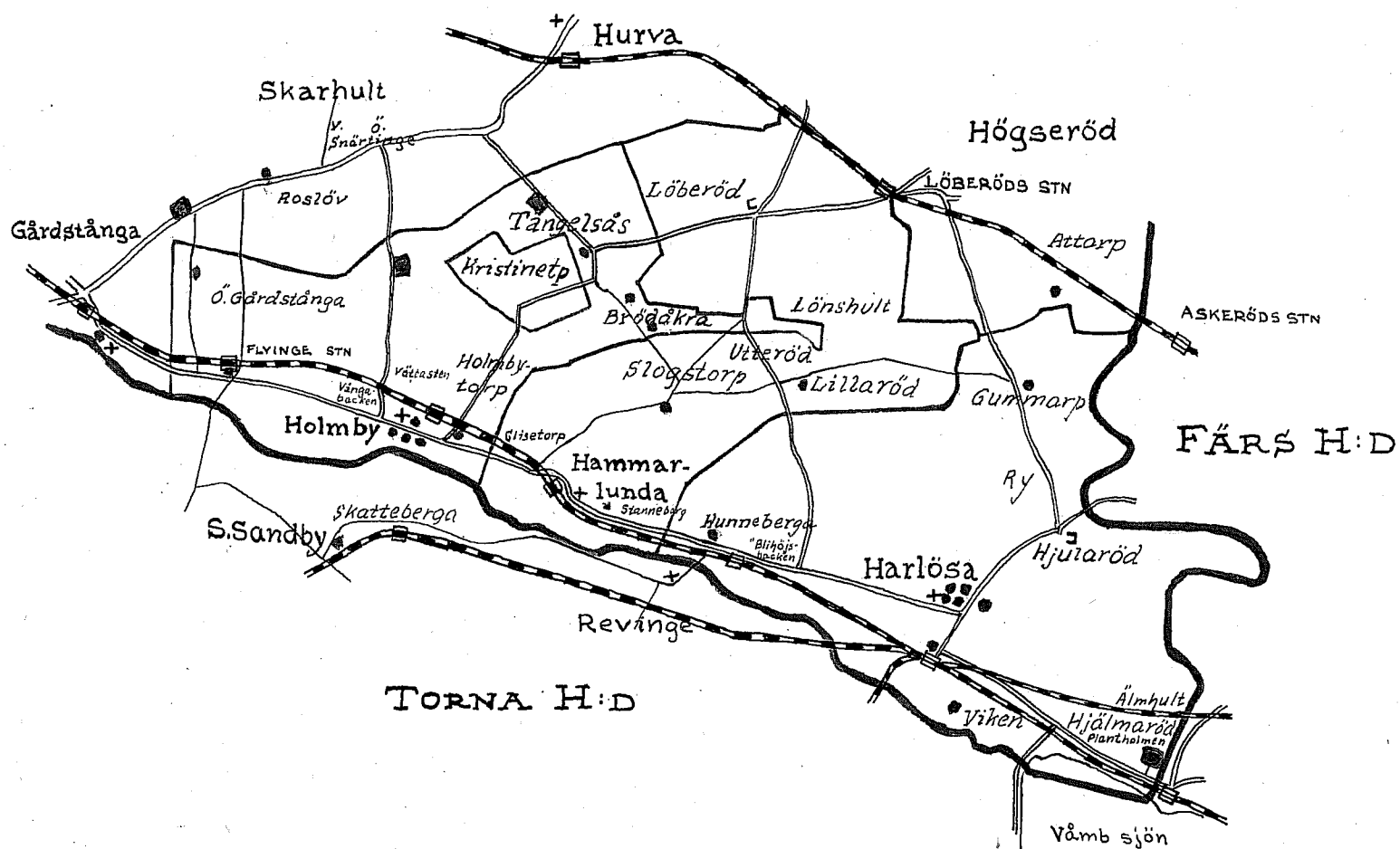

KARTA
ÖVER
SYDÖSTRA HÖRNET
AV
FROSTA HÄRAD.

2506
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

□ uppmätt byggnad
● Sagesmans bostad

1

Vättesten i Holmby

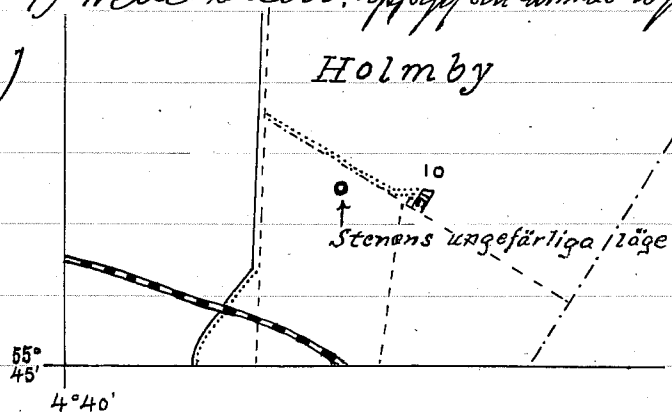
(Jättekast)

Hälften av stenen är nu bortspänd och
man berättar att man härifrån bortfört
ett 30-tal lass sten.

[Se foto! På billedet synes en svag fr.
Se nr. 2865 i billedarkivet!]

gjutning öfver stenen; det är märket efter
"härebänne". I bakgrunden skymtar man
konturerna af Holmby kyrka och där bakom
höjderna vid Rönne-klint.

Angående stenens läge se Ekstr. karta öfver
Malmöhus län, Löberödsblad. Stenen är belägen
omg. 100 m. söder om vägen till gården med beteckningen
10. Jfr Coll. Rönne, XIII:2, sid. 249: "Holmbijij bijij. Här midt fin-
nas .... 4) Wette steen". Uppgiften lämnad 1891 af Ljpholm, kyrkoh.
[Holmby]

Jöns Andersson och skogsman

En man i Brödåkra

(Halmby S:n), Jöns Andersson, hade kommit
ut för skogsman. En gång hade han
varit ute i skogen och då fick han påb-
skap med henne. Sen lät hon honom
aldrig vara i fred, utan stod utanför fön-
stret och kallade på honom. Han ville
gå ut, när hon kallade, men folket i stugan
hindrade honom. Till sist kom hon
in till honom. Man kunde inte se
hennes, men man hörde hur hon sjöng
och skrek. Hon sjöng: "Värva rasnal
och slå tillammans och låta skället gå

Jöns Andersson och
skogsman.

prätt." Hon sjöng och skrek, så att man
blev yr i huvudet. Till slut
måste man ha bud efter prästen.
Om det var han som hjälpte eller det var
någons annan, det vet jag inte, men
Jons Andersson blev i alla fall fri från
skovsmannens liden bit. Jag kommer
ihåg, att när jag var "glatt", såg jag Jons
Andersson ett par gånger.

Kyrkogrimmen: Holmby

Äro gammalt folk i
Holmby, som vi hade vår mat hos, när vi
gick i skolan, berättade, att när det hade
åskat och åskan var slut så gick
folk ut för att se på vädret, kunde man
höra, hur det vrålade uppe i kyrktornet
som när en kalv bölar. Det hördes som
om han "pya" sig. Det var kyrkogrim-
men. Därför sa man, att kyrkogrim-
men i Holmby var en kalv.

Kyrkogrimmen i
Holmby

Holmby, Fresta, Sk.

2506

Ernst Andersson 1919
Karna Andersson
i Holmby

6

Goemisse

Goemisse

Man talade om att på
ett ställe hade Goemisse dragit dit mycket
både säd och annat. Var kväll skulle
piggen sätta ut sin korv, vad de
gjältra haft sin kvällsmat. När han
kom för att få sin mat, såg han ut
som en hund. En kväll, när man haft
gröt och mjölk till kvällsmat tyckte
piggen, att det var för gott åt Goemisse
och tog och åt upp maten själv och
åbakade sig i karst i stället.

Sätta ut mat till

Goemisse

utseende

Äta goemisse

Goemisse "rya" sig sen och på:
"Ja" har varit 18 mil och drädd did

2506

18 lass i ändi får ja' en lott
se kvättesmad."

7

Gastabloss

Gastabloss såg man ofta
förr. Man såg, att det var lantmätare, som
mått fel och sen, när de var döda, fick
måta om. Särskilt vid gläntor på hägge
(mellan Holmby och Hammarlunda kyrkor) kunde
man se hur gastablossar sprang.

En ^{fin} häste hos prosten Carallin
i Borlanda. En gång, när han körd för
prosten som varit ute på perron, var det
mörkt när man körd hem. När de kom
"till" Vångabacken vid Holmby (en
backe strax väster om bäcken, som
flyter väster om Holmby kyrka)

Gastabloss

Lantmätare som mått fel

Gastabloss vid Vånga-
backen

Såg de en hop gästabeloss dra över vägen.
De såg ut som folk, som bar lyktor. Dess-
utom hade de en lång kedja med pig.
Prosten dog fatt i dömmarna som tecken
på att man skulle slanna, till gasta-
blossar dragit förbi. När de gick över vä-
gen, lygste hästarna. Lyktorerna kom
ifran norr och när de kommit över vä-
gen, satte de i väg med en väldig fart och
försvann i air. När prosten kom hem
nämnde han ingenting om saken, utan
sa bara: "Hästarna får inget vatten i
kväll."

Skeud
Frosta
Holmby
1929

Mot Fred Frosta
Ber. Rana Andersson
Holmby

Ljus i Skeglinge kyrka

Ljus i Skeglinge k:a

På 1860-talet ville

borlundaborna riva Skeglinge kyrka (Frosta
h: 8). Men skeglingarna ville ha sin kyrka
 kvar. Där var kvar i flera år. Vid denna
tid skulle man för en kvad gå på en
"främmad" hem. De såg då, att där
var ljus i kyrkan. De trodde att
där var ljus och därför gick de bort till
kyrkan. De såg då, att en väldig massa
ljus var tända därinne. Där stod ljus i
länga rader både på altaret och i fruntren.
Det var bara ljuslåg, utan både ljus och
stakar. Längre människor syntes där

inne i kyrkan, utan den var alldeles tom.

Där var så gus därinne, så man, att man skulle kunnat se en knappnål på golvet. Man gick till prästen och talade om vad man sett, men han vågade inte gå dit. Det var inte Cavallin som var präst längre. Man sa, att om det varit Cavallin, hade han nog vågat gå dit.

Detta såg man flera år var kallt under en tid på efterhösten. Man trodde att det var för att man låg och kivade om kyrkan och borlundarna ville ha ner den.

Kyrkan i Skegling blev också nerrivna (1869) och Skeglingarna på häften gå till Borlunda kyrka.

Varsel

När min man varit

Varsel

Ankomstvarsel

eftersom jag ibland hört någon
som kom in. Lite efter kom han. Jag
har aldrig gått och öppnat, när jag
hört något sådant ljud, för det kunde
man kanske ha mer av.

Senare det brände vid Glisetoys

Brandvarsel

(medan Holuby och Hammarhunda), såg också
mannen att det liksom såg ut som om går-
den brände.

Om man hörde att någon kom från

Dödsvarsel

sin dörr och stannade där, och där då inte
fanns någon utanför, betydde det att någon

skulle dö.

Väderleksmärken.

Väderleksmärken

Drömmer man om döda, betyder det
"bort", brukade min mor säga.

När solen går i "säck" (i moln), då
den går ner, blir det regn där efter.

Dödsvarsel

När vi hade Holmby nr 8,
hände det en kväll, när jag hade varit och
mjölkat och stod ^{ute} förde spårmen, att
jag såg en vit häst springa ut genom
porten. Jag trodde det var vår egen
häst och jag skyndade mig in och
frågade prägen, om den vita mårren var
i stallet. "Ja, så har hon stått hela ti-
den." Jag tror det var varsel. För året
efter hade vi en präst som dog. Han var
så glad i den vita mårren och han
körde henne alltid. Och den vita hästen, jag
sag, var så lik henne.

Dödsvarsel

Häxorna i Roslöv

Häxorna i Roslöv.

Tre käringar i Roslöv

(Härdstänge s:n) misstänktes för att vara
häxor och öva svartkonst. En man, HansOlsson, hade fått reda på att de skulle resa
till Blåkulla. En skärtorsdag ^{morgon, innan salen gick upp} klädde han

Hur man kanse häxor

skärtorsdag

sig rent naken och sprang vissa gånger upp
på ryggringen. Då såg han också de tre
kärningarna från Roslöv, när de for till Blå-kulla. Han skrek till dem, att de skulle
komma i kyrkan i Härdstänge långfredag
och att de skulle ta och mjölka bytjuren.Långfredag gick Hans Olsson i kyrkan och då
såg han de tre kvinnorna komma

Häxorna gå i kyrkan

långfredag

in med lyttor på huvudet. Han tyckte
det var så härligt att se, så han ville att
någon annan också skulle få se det.
Han trampade då den som satt vid sidan
som horron i kyrkbänkan på högra foten.
Då kunde han också se det. Men denne
kunde inte säga utan berättade för andra.
På sätt fick kvinnorna också reda på
det. De blev då arga på Hans blöson och
lade ut någonting för horron, som han
konstade gå över. Han fick då sådant
värk, att han blev alldeles itubunden i
kroppen. Hans blöson blev borta, när
jag gick i skolan.

Häxa värk på folk

Koholmamannen

Koholmamannen.

Koholmamannen, som

bodde ovanom Röstänga, var det många
som bakte.

En gång hände det att drängen, som hände skaffa tillvätta gjugods
hos sin farbror, Nils Svensson, i Skeglinge
hade fått ut sin lör, och när han ute ett
tag, hade någon passat på att ta lörren.
Han tog då till Koholmamannen. När
drängen sagt sitt ärende, sa mannen:
"I morgon, när du kommer upp, ligger
en hundrakronessedel utanför dörren
och en "klas" (jörklas) ovanpå. Detta
hände också. På morgonen, när han ^{kom}

nt, låg timrakronspedeln där. De andra
pojängarna hade emellan inte kunnat
skaffa till rättan igen.

Från Hans Nilsson hade man en gång
stulit ett par hästar. Hans Nilsson for då
till Kholmamannen. När han kom in till
denne, så fick han både reda på hur färgen
var på de hästarna, han köide med — fast
Kholmamannen aldrig sett dem — och var
de stulna hästarna vore.

En man tänkte en gång stjåla ett häd
från Kholmamannen. Men när ^{han} lyft rykan
för att hugga ner hädet, kunde han inte
röra armen, utan ^{fick} stå och hålla rykan i vädret,
till Kholmamannen så, att han kunde
vara fri.

Kraftbinda tjär

Holmby, Sk.

2506

19

LUNDS UNIVERSITETS

FOLKMÄNNESARKIV

Varulven

Varulven

Man talade om, att
varulven höll till vid Kristinestorps
Den sprang omkring där i parken. Han
såg ut som en svart hund och hade
röda ögon och sprang på tre ben. På
gården fanns inte någon svart hund, så
det kunde inte vara den man såg.
Det var särskilt hävande kommor, som
varulven angrep.

Skatten i Skarhult

Skatten i Skarhult

Min mor, som var
född i Skarhult berättade, att i källaren på
Skarhults slott skulle ligga en skatt för-
varad i en kista. Den hörra låg på skat-
ten och vaktade den.

Holmby kyrkas forna lägeHolmby kyrkas forna
läge

Man trodde, att Holmby

kyrka hade legat i Tängelrois för. Stora
stenar, som hade varit gravstenar, skulle ha
forslats härifrån ner till Holmby. Man be-
rättade att man i Tängelrois hade träffat på
en kyrkogård. När man dikade, hade man
hittat rester av likkistor.

Holmby kyrkklocka

Holmby kyrkklocka.

När Holmby kyrkklocka
gjöts, tog gesällen såv lade för mycket
silver i malmen. Därför fick den så högt
lynd att den hördes ända till Köpenhamn.
Då tog mästaren såv för lit och mörkade
gesällen. På det stället, där han mör-
kades, skall ha släp en sten.

(För sägner om Hartså klocka, berättade av Bengt
Jönsson, Hartså, Jön Cedergran, Slogtorp, Hammarlund s:n,
Lindkvist, Planteköparen, Hartså s:n, m. fl.)

Klockan i Skarhult som sänkts av trollen.

En kyrkklocka, som tillhört Skarhults kyrka, säges vara sänkt i Bråån. Innan klockan blev invigd, des. döpt, stog trollen och pänkte den i ån. Man hade sökt att få den uppsiggen men misslyckats. Man fick den ändå upp till vattenbrunnen, men där kunde man inte lyfta den högre.

Klockan i Skarhult,
som sänkts av trollen.

Hammarlunda kyrka.Hammarlunda kyrkaMidsommarafton

brukade man gå runt Hammarlunda kyrka för att på bot för sjukdomar. Jag var där en gång för ungefär sextio år sen. Då var där folk som på en marknad. Utanför kyrkan höll flera skjutsor med folk, som kommit långväga ifrån. Den som sökte bot skulle gå nio gånger runt kyrkan. Man började att gå i kvällningen, sedan solen gått ner och det mörkt i kyrkan. Först gick man tre gånger rätt, så tre gånger "av" och sist tre gånger rätt. Självr skulle man

Botar sjukdomar

inte rädda gämnar, utan man skulle
ha med sig en person, som räddade
och som gjorde tecken, när man skulle
vända och sluta. Man vände vid
kyrktrappan. Var gång man gjorde detta
föll man på knä på trappan och bad
dyrt en bön till S:ta Anna — Hvar.
Marunda kyrka kallades för S:ta Anna.
En bön som jag hört följande:

God kväll, S:ta Anna!
Jag beder dig så gärna,
I kväll är jag din gäst,
Kom, hela detta fläck!

Om man löste mer, vet jag inte.
Såsom man gick därifrån skulle man offra
åt kyrkan. När jag var där, hade man ställt
ut en "stock" (fattigstock) vid kyrkdörren,

nu där lade man pengarna.

Källan i Bränehagen i Löberöd

Vid mossen vid "Breja -

Källan i Bränehagen

i Löberöd.

haven" (Bränehagen, Anna Brahe, +1635,
kallas av folket för "Anna Breja" / i Löberöd
låg en källa. När vi var små och ville dricka
ur källan, blev vi varnade för detta, för där
had Anna Brahe ridit ryggen av ett fäl,
så man

Lappskott.

Lappskott

En påg i Hammar-
bynda bodde man dog av lappskott. Folket
var ute och högg räg och pågen gick och
lekte. Då hörde man en skall och så
hörde man pågen dö. Då kroppen fanns inga
märken efter något skott. Laga av de
andra blev skadade.

Möllarekvinnan i Skeglinge.

"Möllarekvinnan" i Skeglinge

Da man gick igen. Hennes man hade en mälla
i Skeglinge, som Nordström sedan hade.

Barnmorskan i Rönneby passade henne,
när hon var sjuk. Kvinnan låg och drogs
med döden, men kunde inte dö, förrän
hon bekänt sitt brott. En natt, när

klockan slog tolv, slutade inte klockan
att slå, utan fortsatte som om slagit tolv
slag. Barnmorskan tog då ett ljus och
gick bort och lyfte på klockan. Hon
såg då, att visarna gick runt ^{baklänges} med väldig
fart, ända till timvisaren gått runt

Möllarekvinnan i Skeg-

linge

såg igen

Hennes död

att varv och stod på solv igen. Då slutade klockan också att slå.

Sen kunde kvinnan tala. Det hade hon inte kunnat på flera dagar. Hon bekände då, att hon förgetts sin man och två barn. När hon dött, var barnmorskan så rädd, att hon ej vågade släcka utan gick genast hem och kallade på sin man. Det var samma barnmorska, som var till vårt, när jag blev född.

Möllare From, som hade en mölla
stax intill, berättade, att han sett möllare.
kvinnan gå igen. Han hade mött henne
på stora vägen mellan Vidarp och Gård-
slånga. Han tyckte då, att hon såg så för-
nt.

Går igen

Nordströms mölla är nu flyttad till närheten av Lund.

Offra i källor midsommarafon.

På Nils Bengtssons "plan"

på Holmby nr 15 fanns för en källa, där
man brukade offra midsommarafon. Man
berättade, att när man pensade upp den en gång,
fanns man en hel del pengar på botten.

Offra i källor mid-
sommar afon

Byordningen i Skeglinge

Byordningen i Skeglinge

I Skeglinge hade man

Byahorn

ett byahorn av horn. Det var böjt och
beslaget. I båda ändarna fäst en länk.

På efterhösten bytte

Älderman

man om älderman.

Byns papper och handlingar för-

Byns handlingar

varades i en särskild låda, som älderman-

newtadt hand om

Äldermansinstitutionen: Holmbytorp

Äldermansinstitutionen

I Holmby^{-torp} hade man

i Holmbytorp.

Älderman ända till för en 80 år sen.

På Äldermansgillet, som höll på efter-
kristen, lytte man om Älderman.

Äldermansgille

Kannarna somman kallades genom att
skickade omkring en papperlägg, på
vilken står skriven en inbjudan.

Gillet lätts av den avgående Äldermannen.

Man kom tillsammans på eftermiddagen

och då gjordes först påskokaperna upp -

ja, alla först göds naturligtvis på kaffe.

De fick var och en betala sina "utlägg".

Vad det var för några, vet jag inte säkert,

men jag tror att man bl. a. skulle betala
sin "hållskjuts". Sen påkenskapserna
som uppbyggda råkades mat, kaffe
och tobak.

I Holmbytorps inte hade man
inget byahorn. Har det var i Holmby
och jag inte.

Folkminnen upptecknade efter Karla Andersson, Holmby.

rättesten i Holmby.

Jöns Andersson och skogsman.

Kyrkogrimmen i Holmby.

Boemisse.

Gästablöss.

Ljusen i Skeglinge kyrka.

Varsel.

Dödsvarsel.

Hälsorna i Rostöv.

Skolholmamannen

Varulven

Skatten i Skarhult

Holmby kyrkas forna läge

Holmby kyrk klocka

Klockan i Skarhult, som färdets ar bollen

Hammarlunda kyrka

Källan i Bråhehagen i Löberöd.

Lappskott.

Mållarekvinnan i Skegtinge.

Offra i Källos midnattsmarathon.

Byordningen i Skegtinge.

Äldermansinstitutionen i Holmbytorp.